

Η ΚΑΣΤΑΛΙΑ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ.

Ἡ πρώτη βιβλιοθήκη, περὶ ἧς ἀναφέρει ἡ Ἱστορία, εἶναι ἐκείνη, ἣν ἱδρυσεν ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Ὀσμανδίας (Σέρως), μετὰ τὸ εἰκοστὸ καὶ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος Π. Χ. ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων αὐτοῦ εἰς Θάβας. Ἐπὶ τῆς θύρας τῆς βιβλιοθήκης ταύτης, ἣν εἶχον ὀνομάσαι *Ιεράν*, ἀνεγινώσκετο, ὡς λέγει Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, «*Φαρμακεῖον τῆς ψυχῆς.*»
(ΕΤΟΣ Α'. ΦΥΛΛ. Ε'.—Ἰούλιος

Μετὰ τὴν βιβλιοθήκην ταύτην, κατὰ τὰς χρονολογικὰς, γνωρίζομεν τὴν συνηθείσαν παρὰ Παισιστράτου. Οὗτος συνέλεξε μέγαν ἀριθμὸν φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν χειρογράφων, καὶ ἱδρυσεν εἰς Ἀθήνας τὴν πρώτην δημοσίαν βιβλιοθήκην. Οἱ Ἀθηναῖοι προσεπάθησαν μεγάλως εἰς τὸ νὰ τὴν πλουτίσωσιν· ἀλλ' ὅταν εἰσέβαλεν ὁ Ξέρξης διέταξε νὰ μεταφέρωσιν ἅπασαν τὴν

βιβλιοθήκην εἰς Περσίαν. Μετὰ πολλοὺς χρόνους, ὁ βασιλεὺς Σέλευκος Νικάνωρ τὴν ἀπέδωκε πάλιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

Ὁ Ἀθήναιος μᾶς διέσωσε τὰ ὀνόματα τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες εἶχον τὰς πλουσιωτέρας βιβλιοθήκας. Οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ ἑξῆς: Πολυκράτης τύραννος τῆς Σάμου, Εὐκλείδης ὁ Ἀθηναῖος, Νικοστράτης ὁ Κύπριος, ὁ ποιητῆς Εὐριπίδης καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, τοῦ ὁποῦ εἰς βιβλιοθήκην, ἀφοῦ μετέβη εἰς χεῖρας τοῦ Θεοφράστου καὶ τοῦ Νηλίου, ἡγοράσθη ὕστερον παρὰ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου.

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξανδρείας, ἡ πλουσιωτέρα πασῶν τῶν τῆς ἀρχαιότητος, συνέστη παρὰ Πτολεμαίου Α. τοῦ Σωτῆρος περὶ τὸν τρίτον Π. Χ. αἰῶνα. Ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Σωτῆρος ἐπλουτίσθη ἔτι μᾶλλον. Κατὰ τὸν Στράβωνα, τὴν τῶν βιβλιοθηκῶν διάταξιν εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου ἐδίδαξεν ὁ Ἀριστοτέλης.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, ὁ ἐπιστάτης τῆς βιβλιοθήκης ταύτης, προσεπάθει πάσαις δυνάμεσιν εἰς τὸ συλλέγειν πανταχόθεν ὅσα βιβλία ἐφαίνοντο αὐτῷ ἄξια ἵνα πλουτίσῃ τὴν βιβλιοθήκην. Ἡμέραν τινα, ἐρωτηθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως, ἀπήντησεν ὅτι ὑπάρχουσι διακόσαιο χιλιάδες βιβλίων, καὶ ὅτι ἤλπιζεν ἐντὸς μικροῦ χρόνου ν' ἀναγγεῖλῃ αὐτῷ ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνέβη μέχρι τῶν 500 χιλιάδων.

Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἐπλουτίσθη ἔτι μᾶλλον ὕστερον παρὰ τῶν διαδόχων τοῦ Πτολεμαίου, καὶ ἰδίως παρὰ τοῦ Εὐεργέτου, ὅστις μετεχειρίζετο τὸν ἀκόλουθον τρόπον πρὸς αὐξήσιν τῶν βιβλίων: Ὅσα βιβλία εἰσέρχοντο εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὰ ἔπεμπεν εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅπου οἱ ἀντιγραφεῖς ἀντέγραφον ταῦτα· εἶτα ἀπέδιδε τὰς ἀντιγραφὰς καὶ ἐκράτει διὰ τὴν βιβλιοθήκην τὰ πρωτότυπα. Ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὰ συγγράμματα τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Αἰσχύλου, ἀντέγραφεν αὐτὰ μετὰ μεγίστης ἐπιστάσεως, ἀπέδωκε τοῖς Ἀθηναίοις τὰς ἀντιγραφὰς, ὁμοῦ καὶ 15 τάλαντα.

Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἔσχε μέχρι τῶν ἑπτακοσίων χιλιάδων βιβλίων· ἐξ αὐτῶν αἱ μὲν 400 χιλιάδες εὐρίσκοντο εἰς τὸ Βρουχείον, αἱ δὲ 300 χιλιάδες εἰς Σεράπειον. Ὅτε ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ κατέκτησε τὴν Ἀλεξανδρείαν, τότε ἐκάη ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Βρουχείου, καὶ εἶχε μείνει μόνον ἡ τοῦ Σεραπείου. Μετὰ ταῦτα ἡ βιβλιοθήκη αὕτη μεγάλως ἐπλουτίσθη, διότι εἶχον ἐνώσει μετ' αὐτῆς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Περγάμου, ἣν ὁ Ἀντώνιος εἶχε δωρήσει εἰς τὴν βασιλισσαν Κλεοπάτραν· ἐσώζετο δὲ μέχρι τῆς καταστροφῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Σεράπιδος ἐπὶ τοῦ Θεοδοσίου.

Ὁ θεμελιωτὴς τῆς βιβλιοθήκης τῆς Περγάμου ὑπῆρξε, κατὰ τὸν Στράβωνα, ὁ Εὐμένης, υἱὸς Ἀττάλου τοῦ Α. τὸν δεύτερον Π. Χ. αἰῶνα. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ὅτε ἐδόθη εἰς τὴν Κλεοπάτραν, συνέκειτο ἐκ διακοσίων χιλιάδων τόμων ἀπλῶν, δηλαδὴ μὴ ἐμπεριέχοντος ἐκάστου τόμου, εἰμὴ ἐν μόνον βιβλίον τῆς αὐτῆς συγγραφῆς, διὰ τοῦτο ἂς μὴ φανῶσιν ἡμῖν μεγάλοι οἱ ἀριθμοὶ 500 καὶ 700 χιλιάδες.

Ὁ πρῶτος, ὅστις ἀναφέρει περὶ τῆς πυρποληθείσης βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τῶν Ἀράβων, εἶναι ὁ Ἀβδούλ-Λατῆφ ἰατρὸς Ἀραβὶς ἐκ Βαγδατίου, ἀποθανὼν τὸ 1234, δηλαδὴ 594 ἔτη μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς βιβλιοθήκης. Λέγει δὲ οὗτος: « Ἄνωθεν τῶν στηλῶν ὑπάρχει θόλος, στη- » ριζόμενος ἐπὶ τῶν στηλῶν αὐτῶν. Νομί- » ζω ὅτι τὸ κτίριον αὐτὸ ἦν ἡ στοά, ὅπου » ἐδίδασκεν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ μετ' αὐτὸν » οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι ἡ » Ἀκαδημία, ἣν εἶχεν ἰδρύσει ὁ Ἀλέξανδρος » ὅτε ἔκτισε τὴν Ἀλεξανδρείαν, καὶ ὅπου » ὑπῆρχε καὶ ἡ βιβλιοθήκη, ἣν εἶχε καύσει » ὁ Ἀμρου-ἔν-Ἀλάς, κατὰ διαταγὴν τοῦ » Ὁμάρ. »

Ὁ ἱστορικὸς καὶ ἰατρὸς Ἀραβὶς Ἀβουλφάρ- » ραδ, ἀποθανὼν τὸ 1286, λέγει εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον τῆς Δυναστικῆς αὐτοῦ ἱστορίας, « Ἰωάννης ὁ γραμματικὸς » ἔζη καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἀμρου-ἔν-Ἀλάς

» εἶχε κατακτήσει τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Οὐ-
 » τος εἶχεν ἔλθει πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀμ-
 » ρού, ὅστις μαθὼν ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦν κάτο-
 » χος παιδείας τὸν ὑπεδέχθη καλῶς. Ἀκού-
 » σας δὲ παρ' αὐτοῦ, λαλοῦντος περὶ φιλο-
 » σοφίας, ἥτις ἦν τότε ἄγνωστος τοῖς Ἀραβιν,
 » ἔμεινεν ἐκπληκτος. — Ὁ Ἰωάννης λέγει
 » ἡμέραν τινὰ τῷ Ἀμρῷ: « Ἐκυρίευσας
 » τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἔγεινες Κύριος ὁ-
 » λων τῶν θησαυρῶν αὐτῆς. Κράτησον ὅ,τι
 » σοὶ ἀναγκαιοί, ἀλλ' ὅ,τι δὲν σοὶ ἀναγκαιοί
 » ἤθελεν εἶσθαι καλὸν νὰ τὸ ἀφήσῃς εἰς
 » ἡμᾶς. — Καὶ τίνα εἰσὶν ἐκεῖνα, ὧν ἔχετε
 » ὑμεῖς ἀνάγκην; ἠρώτησεν ὁ Ἀμρῷ. —
 » Ταῦτα εἰσὶ τὰ φιλοσοφικὰ βιβλία, τὰ εὐ-
 » ρισκόμετα μεταξύ τῶν θησαυρῶν τῶν
 » βασιλέων. » Ὁ Ἀμρῷ ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν
 » ἡδύνατο νὰ διαθέσῃ ταῦτα ἀνευ τῆς
 » ἀδείας τοῦ Ἡμίρου Ἀλ-Μουμένια-Ὀμάρ.
 » Ἦεν Ἀλκχατάβ. Ἐγγράψε πρὸς τὸν Ὀμάρ,
 » ὅ δὲ Ὀμάρ ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς: « Ὅσον
 » δὲ διὰ τὰ βιβλία, περὶ ὧν μοι γράφεις,
 » ἂν τὸ ἐμπεριεχόμενον εἰς αὐτὰ ᾖναι σύμ-
 » φωνον μὲ τὸ βιβλίον τοῦ Θεοῦ (τὸ κορά-
 » νιον), τότε, ἀφοῦ τοῦτο ὑπάρχῃ, τὰ λοι-
 » πὰ εἰσὶ περιττά· ἂν πάλιν, ὅ,τι ἐμπεριέ-
 » χουσι ταῦτα εἰσὶν ἐναντία πρὸς τὸ θεῖον
 » αὐτὸ βιβλίον, τότε αὐτῶν ἀνάγκην δὲν
 » ἔχομεν. Διάταξον λοιπὸν τὴν καταστρο-
 » φὴν των. » Κατὰ συνέπειαν, ὁ Ἀμρῷ-
 » Ἦεν Ἀλὰς διεμοίρασε πάντα τὰ βιβλία
 » εἰς τὰ λουτρά τῆς Ἀλεξάνδρειας, ὅπου
 » ἐκάησαν εἰς διάστημα ἑξ μηνῶν. »

Κατὰ τὸν Γιβώνα καὶ τινες ἄλλους, τὰ
 λουτρά τῆς Ἀλεξάνδρειας ἦσαν 4,000. Τὰ
 βιβλία τῆς Ἀλεξάνδρειας δὲν ἦσαν κατ' ἐ-
 κείνην τὴν ἐποχὴν τόσον πολλά, ὥστε ν' ἀ-
 πατήσωσι τοσοῦτον χρόνον, καὶ τόσας χι-
 λιάδας λουτρῶν διὰ νὰ καῶσι.

Κατὰ τὸ 390, δηλαδή 250 ἔτη πρὸ τῆς
 εἰσβολῆς τῶν Ἀράβων εἰς τὴν Ἀλεξάν-
 δρειαν, ἡ μόνη δημοσία βιβλιοθήκη εἶχε
 σχεδὸν καταστραφῇ· ἐξ ἐκείνης δὲ τῆς ἐπο-
 χῆς, οὐδαίς τῶν συγγραφέων ἀναφέρει, ὅτι
 ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξάνδρειας ἐπλουτίσθη

ἐκ νέου· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν ὑπῆρξε, διατί
 νὰ σιωπῶσιν οἱ πρὸ τοῦ Ἀβουλφάρραδ συγ-
 γραφεῖς περὶ τῆς καταστροφῆς αὐτῆς ὑπὸ
 τῶν μωαμεθανῶν; Διατί ὁ Εὐτύχιος πα-
 τριάρχης Μελχίτης τῆς Ἀλεξάνδρειας καὶ
 ἱστορικὸς Ἀραψ τῆς ἐνάτης ἑκατονταετηρί-
 δος δὲν ἐποίησε μνεῖαν τοιοῦτου μεγάλου
 γεγονότος, ἐνῶ οὗτος ἐγεννήθη εἰς τὴν Αἴ-
 γυπτον, ἔζησεν ἐκεῖ, καὶ περιγράφει μετὰ
 λεπτομερείας τὰ τῆς κατακτῆσεως τῆς Ἀ-
 λεξάνδρειας; βεβαίως οὗτος θὰ ἦτο μάλ-
 λον κατάλληλος νὰ γράψῃ, ἢ ὁ Ἀβουλφάρ-
 ραδ, ὅστις ἔζη εἰς τὰ σύνορα τῆς Μηδίας
 ἐξ αἰῶνα μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα.

Ἰδοὺ πῶς ἠπατήθησαν οἱ μεταγενέστεροι
 συγγραφεῖς, λέγει ὁ Lallanne:

Εἰς τὸ Βιβλιογραφικὸν Ἀ-
 ξικὸν τοῦ Χατζῆ Κάλφα, συγγραφέως
 τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, ὑπάρχει εἰς
 τὸ ἄρθρον, Φιλοσοφικὴ Ἐπιστήμη,
 τὸ ἐξῆς χωρίον ἀντιγεγραμμένον, Ἀ-
 ραβός τινος συγγραφέως τοῦ ὀγδόου αἰῶνος:

Ὁ ἔβν-Καλδῶν ἐν τοῖς ἱστορικοῖς
 αὐτοῦ Προλεγόμενοις, λέγει: « Ὅτι
 » οἱ Μωαμεθανοὶ εἰσέβαλον εἰς τὰς πόλεις
 » τῆς Περσίας καὶ ἔλαβον ὑπὸ τὴν κατο-
 » χὴν αὐτῶν πολλὰ βιβλία· ὁ Σαάδ, υἱὸς
 » τοῦ Ἀβού-Βάκκα, ἐπέστηλε πρὸς τὸν
 » Ὀμάρ, ζητῶν παρ' αὐτοῦ τὴν ἄδειαν τοῦ
 » νὰ μεταφέρῃ ταῦτα εἰς τὴν χώραν τῶν
 » μωαμεθανῶν. Ὁ Ὀμάρ ἀπεκρίθη, « ῥί-
 » ψατε αὐτὰ εἰς τὸ ὕδωρ, καθό-
 » τι, ἂν ὅ,τι ἐμπεριέχωσιν ᾖναι ἱκανὸν ἵνα
 » διευθύνῃ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν ἀλήθει-
 » αν, ὁ Θεὸς μᾶς διεύθυνε δι' ἄλλου βι-
 » βλίου ἀνωτέρου ἂν ἀπεναντίας ὅ,τι ἐμ-
 » περιέχωσι δὲν ὀδηγῇ πρὸς τὴν εὐθείαν
 » ὁδόν, ὁ Θεὸς μᾶς διεφύλαξεν. » Ἐόριψαν
 » λοιπὸν τὰ βιβλία εἰς τὸ ὕδωρ καὶ τὰ
 » πῦρ, καὶ οὕτως ἐχάθησαν αἱ ἐπιστήμαι
 » τῶν Περσῶν. »

Ὁ ἱστορικὸς Ἀραψ τοῦ ὀγδόου αἰῶνος
 ὁμιλεῖ περὶ τῶν βιβλίων τῶν Περσῶν, ὅ,τι
 ὁ Ἀβουλφάρραδ μετὰ πέντε αἰῶνας ὁμί-
 λησε περὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξάνδρει-

ας. Μόνον, δὲν εἶναι ὁ Ἀμρὸς, ἀλλ' ὁ Σαᾶδ, ὁ ζητῶν τὴν ἀδειαν παρὰ τοῦ Ὁμάρ, οὔτινος ἢ ἀπάντησις εἶναι ὁμοία καὶ εἰς τὰς δύο περιστάσεις. Ἡ πρώτη διήγησις ἔδωκεν ἀναμφιβόλως γέννησιν εἰς τὴν δευτέραν, καὶ νομίζομεν, ἐξακολουθεῖ ὁ Lalanne, ὅτι συνέβη εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅτι καὶ εἰς τὴν Δύσιν κατὰ τὸν Μεσαιῶνα, ὅπου οἱ χριστιανοὶ ἐδέχοντο εὐκόλως τὰς παραδόσεις τῶν γειτόνων λαῶν, μεταβάλλοντες αὐτὰς ὀλίγον.

Προσθέσωμεν ὀλίγα τινα ἀκόμη πρὸς διαβεβαίωσιν τῶν ἀνωτέρω:

Αἱ βιβλιοθήκαι αἵτινες κατέστησαν τὴν Ἀλεξάνδρειαν μίαν τῶν λαμπροτέρων πόλεων τοῦ κόσμου, ἄφησαν ἀσθενεῖς ἀναμνήσεις εἰς τὸ πνεῦμα τῶν λαῶν τῆς Αἰγύπτου. Οἱ λαοὶ διατηροῦσιν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὴν τελευταίαν καταστροφὴν, καὶ εἰς ἐκείνην ἀποδίδουσι πάντοτε πάντα τὰ μεταγενέστερα συμβάντα, ὧν ἡ ἀληθὴς αἰτία τοῖς εἶναι ἄγνωστος. Τοιοῦτόν τι συνέβη καὶ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς, οὓς ἐμνημονεύσαμεν ἥδη. Οὗτοι ἀγνοοῦντες ποῦν ἀποδώσωσι τὴν καταστροφὴν τῆς περιφημοῦ βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐδέχθησαν παραδόσιν τινα τοῦ αἰωνότων ἀποδίδουσαν ταύτην εἰς τοὺς Ἀραβας, καὶ δὲν ἔλαβον τὸν κόπον νὰ μάθωσιν, ὅτι πολὺ πρὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἀράβων, εἶχον καταστραφῇ αἱ βιβλιοθήκαι αὗται.

Τινὲς, ἵνα ἀθωώσωσι τὸν Ὁμάρ, ἐν κατηγορεῖ ὁ Ἀβουλφάρραδ, λέγουσιν ὅτι οἱ Ἀραβες ἐσεβάσθησαν αἰετοτε τὰ βιβλία, τὰ ὅποια εὗρισκον εἰς τοὺς λαοὺς, οὓς ἐξουσίαζον. ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται ψευδές, ἐκ τῶν ἐξῆς:

« Οἱ Φιλόσοφοι, λέγει ὁ Ἑὸν-Καλδούν, ἦσαν πάντοτε πολλοὶ αὐτῶν ὀλίγα τινα » συγγράμματα διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν. Τί » ἔγειναν τὰ ἐπιστημονικὰ τῶν Περσῶν συγ- » γράμματα, ἀφοῦ λέγουσιν ὅτι ὁ Ὁμάρ δὲν » τὰ κατέσβεψε; Τί τὰ τῶν Χαλδαίων, τῶν » Συρίων, τῶν Βαβυλωνίων;... Ποῦ εἶναι τὰ » συγγράμματα τῶν Αἰγυπτίων, ἅτινα εἰσὶ » προγενέστερα αὐτῶν; Μόνον ἐνὸς λαοῦ τὰ

» συγγράμματα ἔφθασαν μέχρις ἡμῶν, καὶ » ταῦτα εἰσὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων. » (α)

Ὁ Χατζὴ Κάλφας λέγει εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ Βιβλιογραφικοῦ Λεξικοῦ αὐτοῦ:

« Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Ἰσ- » λαμισμού, οἱ Ἀραβες δὲν ἐσπούδαζον » ἄλλο, εἰμὴ τὰ νομικὰ βουλεύματα, ἅτινα » ὑπῆρχον ἐντὸς τοῦ κώδικος αὐτῶν, τὴν » γλῶσσαν τῶν καὶ τὴν ἱατρικὴν. Ἡ ἀπο- » μάκρυνσις ἀπὸ τῶν ἐπιστημῶν, σκοπὸν » εἶχε νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀγγότητά τῆς » πίστεως τῶν καὶ τῶν δογμάτων τοῦ Ἰσλα- » μισμοῦ καὶ νὰ προλάβῃ τὰ κακὰ, ἅτινα » αἱ γνώσεις, αἱ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλ- » λιστοῦμεναι, ἠδύναντο νὰ ἐπιφέρωσιν εἰς » τὴν νέαν αὐτῶν θρησκείαν. Λέγουσι μά- » λιστα, ὅτι εἰς τοσαύτην ὑπερβολὴν εἶχον » φθάσει, ὥστε ὅσα βιβλία ἀπῆντων εἰς » τὰς πόλεις. ἂς κατέκταν τὰ ἑκατον. »

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, φαίνεται ὅτι καὶ τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἀλεξανδρείας ἠδύναντο νὰ πυρπολήσωσιν ἢ ἄλλως πως νὰ καταστρέψωσιν, ἂν εἰσεβάλλον εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν πρὸ τῆς καταστροφῆς αὐτῆς.

(ἀκολουθεῖ)

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

(Συνέχεια. ὅρα φυλλάδ. Δ')

Ἡ Ἐλευθέρα βούλησις.

Αἴσθημα, Λόγος, ταῦτα εἰσὶν, ὡς εἶδομεν Κύριοι, τὰ δύο πρῶτα τῆς ἡμετέρας φύσεως στοιχεῖα. Ἐκεῖνο μὲν διατίθησιν ἡμᾶς

(α) Φαίνεται ὅτι οἱ Ἀραβες ὑπὲρ πάν ἄλλο, ἐσεβάσθησαν τὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων.